

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2019/2020-37)

24 MART

DÜNYA TÜBERKÜLOZ (VEREM) GÜNÜ (2020)

Tüberküloz hastalığı (verem) *Mycobacterium tuberculosis* isimli bir mikrop aracılığı ile oluşan bulaşıcı bir hastalıktır. Bulaştırıcı tüberküloz hastası bir kişinin öksürmesi, hapşırması veya konuşması ile havaya karışan basillerin solunum yolu ile sağlıklı bir insanın akciğerlerine ulaşması ile hastalık bulaşmaktadır. Tüberküloz hastalarının bulaştırıcı olduğu dönem hastalığın başlangıç dönemidir. Tedaviye başladıktan yaklaşık 3 hafta sonra, hemen hemen tüm tüberküloz hastalarının bulaştırıcılığı kaybolur. Basiller güneş görmeyen ve yeterince havalandırılmayan ortamlarda saatlerce havada asılı kalabilirler.¹

Robert Koch tarafından *Mycobacterium tuberculosis* basilinin keşfedildiği ve hastalığın teşhis ve tedavisinin yolunu açan 24 Mart 1882 gününe ithafen her yıl 24 Mart “Dünya Tüberküloz Günü” olarak anılmaktadır.²

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından, 2020 yılı Dünya Tüberküloz Günü teması, "Tüberküloz'u Bitirme Zamanı (It's time to End TB)" olarak belirlenmiştir. Dünya Tüberküloz Günü, tüberkülozu sona erdirmek amacıyla yapılan çalışmaların arttırılması için önemli bir fırsat sağlamaktadır.³

Bugün var olan ilaçlarla tüberküloz hastalarının tamamına yakını başarı ile tedavi edilebilmektedir. Ülkemizde tüberküloz ilaçları Verem Savaş Dispanserlerinde ücretsiz olarak verilmektedir.⁴

Tüberküloz tedavisinde başarı, hastanın kendi bakım sorumluluğunu üstlenmesi ve ilaçlarını düzenli şekilde kullanması ile mümkündür. Tedavi programına uyumsuz olmak ilaçların etkinliğini azaltarak enfeksiyon sürecinin uzamasına, ilaç direncine, hastalığın tekrarına ve ölüme yol açabilmektedir. Ayrıca toplumda hastalığın bulaşma olasılığı ve tedavi maliyeti de artmaktadır. Çalışmalarda hastalarda tedaviyi terk etmenin %5,5-23 aralığında olduğu ve tedavinin idame döneminde arttığı saptanmıştır. Tedaviyi tamamlama ise %38,6-61,7 aralığında değişmektedir. Tüberküloz kontrolünde hedef, bütün hastaların öngörülen tedavi süresini tamamlamasını güvenceye alabilmektir.⁵

¹ [Internet] <https://www.toraks.org.tr/halk/News.aspx?detail=4135> Erişim: 13.03.2020.

² [Internet] <https://www.saglik.gov.tr/TR,33098/24-mart-dunya-tuberkuloz-gunu.html> Erişim: 13.03.2020.

³ [Internet] <https://www.who.int/news-room/campaigns/world-tb-day/world-tb-day-2020>.

⁴ [Internet] <https://sagligim.gov.tr/solunum-yolu-enfeksiyonlari1/tuberkuloz1/129-tuberkuloz.html> Erişim: 13.03.2020.

⁵ Kara, B. (2009). Tüberküloz Kontrolünde Başlıca Sorunlardan Biri: Tedaviye Uyum. TAF Preventive Medicine Bulletin, 8(1). Erişim: 13.03.2020.

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2019/2020-37)

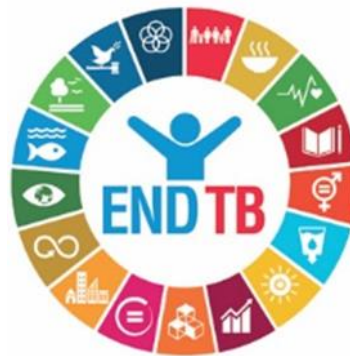
Ülkemizde ilaç uyumsuzluğunun önlenmesi amacıyla Doğrudan Gözetimli Tedavi (DGT) uygulanmaktadır. Dispanserlere yakın olan ve ulaşım zorunluluğu çekmeyen hastaların ilaçları dispanserlerde bir sağlık görevlisi kontrolünde verilir. Eğer hastanın dispansere gelmesi zor ise bu durumda hasta ile görüşülerek ona en uygun yerde (ev ya da ortak bir mekânda) ilaçları verilir. Bu sayede tedaviye uyum artırılarak tüberkülozla mücadelede başarı oranları artmaktadır.⁶

Tüberküloz tedavisi iki ay süren başlangıç ve dört ile altı ay süren idame dönemlerini içerir. Bu uzun tedavi süresi boyunca tedaviye uyumsuzluk ya da tedavinin yarıda kesilmesi gibi çeşitli nedenlerle çok ilaca dirençli tüberküloz olguları gelişebilmektedir. Bu durum ise hem bireylerin hem de tüm toplumun sağlığı tehdit edebilmektedir.

Dünya sağlık örgütü verilerine göre, 2000-2018 yılları arasında yürütülen başarılı tüberküloz mücadelesi ile 58 milyon hayat kurtarılmıştır. Bunun yanında 2018 yılında 10 milyon kişi hastalığa yakalanmış, 1,5 milyon kişi de hayatını kaybetmiştir. Yine 2018 yılında 484 bin kişide ilaca dirençli tüberküloz gelişmiştir.⁷

Ülkemiz’de uzun yıllardır sürdürülen tüberküloz ile mücadele programları sonucunda tüberküloz insidansı yüz binde 14,1’e, toplam tüberküloz hastası sayısı ise 11,786’ya düşürülmüştür.⁸

Kişinin ve toplumun tüberküloz hastalığından korunmasındaki en önemli faktör, hastalığın erken tanısının konulması ve en kısa sürede etkili tedavisinin yapılmasıdır. Bu nedenle 2-3 haftadan uzun süren öksürük, ateş, gece terlemesi, iştahsızlık, kilo kaybı gibi şikayetleri olanların tüberküloz açısından tetkik edilmesi için verem savaş dispanserilerine ya da bir başka sağlık kuruluşuna müracaat etmesi gerekmektedir.⁹

10

⁶ [Internet] <https://sagligim.gov.tr/solunum-yolu-enfeksiyonlari1/tuberkuloz1/129-tuberkuloz.html> Erişim: 13.03.2020.

⁷ [Internet] <https://www.who.int/news-room/campaigns/world-tb-day/world-tb-day-2020> Erişim: 13.03.2020

⁸ [Internet] https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/tuberkuloz_db/dosya/Istatistikler/Yeni/2-Yllara_Gore_Toplam_TB_Olgu_Hz_ve_TB_Insidans_2005-2018.pdf Erişim: 13.03.2020.

⁹ [Internet] <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/tuberkuloz-yayinlar/t%C3%BCberk%C3%BCloz-db-rehberler.html> Erişim: 13.03.2020.

¹⁰ [Internet] <https://www.who.int/news-room/campaigns/world-tb-day/world-tb-day-2020> Erişim: 13.03.2020.